

УДК: 37.013.74

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2020-2-12>

Тетяна Дудка,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності,
Микола Чумак,
доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та методики навчання фізики і астрономії,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МІЖНАРОДНИХ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У змістовому наповненні статті здійснено теоретико-методологічну та емпіричну проєкцію міжнародних порівняльних досліджень на педагогічну канву з метою розкриття її потенціалу та ціннісної зорієнтованості. Актуальність дослідження проблематизовано на рівні необхідності поглиблення профільної міжнародної науково-дослідної співпраці у напрямку подолання існуючих дестабілізаційних процесів. Окреслено пріоритетність компаративного аналізу у реалізації міжнародних порівняльних досліджень педагогічної центрованості. Виокремлено вагомість впливу означених факторів (зокрема, політичних, соціокультурних, наукових та організаційно-методичних) на розвиток досліджуваного феномена у цілому. У якості дослідницького інструментарію використано теоретичні, емпіричні та статистичні методи. Акцентовано увагу на перевагах поліоб'єктних міжнародних порівняльних досліджень перед монооб'єктними у контексті дослідження багатоаспектних педагогічних феноменів. Перспективність подальшого феноменологічного розвитку розкрито крізь призму пріоритетності умов наявної децентралізації. Узагальнено перехресність впливу на вітчизняне феноменологічне функціонування двох взаємопов'язаних чинників – трансформації соціалістичного табору у постсоціалістичний «ландшафт», глобалізації та інтеграції освіти у міжнародний соціокультурний простір. Проблематизовано наддержавну соціальну зорієнтованість досліджуваного феномена, крізь призму його теоретико-методологічної та емпіричної наповненості. Виокремлено значущість екзогенних (міжнародна освітня політика, рівень міжнародного визнання освітніх структур, якість освітньої підготовки з урахуванням вимог міжнародного ринку праці, показники зовнішнього фінансування освітніх проєктів тощо) та ендогенних (відповідність норм чинної нормативно-правової бази держави тенденціям світового освітнього прогресу, фінансування розвитку галузі, зацікавленість керівних структур у інноваційному розвитку освіти тощо) детермінант на продуктивність феноменологічного функціонування. Узагальнено особливу цінність педагогічноцентрованих міжнародних досліджень, які дозволяють проаналізувати обраний предмет дослідження у широких географічних і часових межах.

Ключові слова: педагогічний потенціал, міжнародні порівняльні дослідження, освіта, виховання, навчання.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

Соціокультурні перетворення, які торкнулися українських теренів з настанням нового двадцятиріччя, актуалізували фрагментарне галузеве реформування. Не висока продуктивність дистанційного навчання, обумовлена порушенням звичного навчально-виховного ритму, засвідчила про неготовність освітньої галузі протистояти викликам епідеміологічної нестабільності. Особливо складною ця ситуація залишається і сьогодні, коли достеменно не окреслено часовий поріг завершення назрілої епідеміологічної нестабільності. Така руйнівна наслідковість щоденного буття змушує переосмислити наявні ціннісні орієнтири та згуртуватися з метою подолання існуючої наслідкової результативності. За таких умов і питання об'єднання міждержавних зусиль з метою подолання деструктивних наслідків сьогодення є найбільш актуальним на порядку денному для кожної країни без виключення.

Пріоритетність інтеграційних тенденцій, на шляху до врегулювання буденних негараздів, є особливо актуальною для освітньої галузі, продуктивне функціонування якої в умовах міжнародної ізоляції не можливе. Співставлення вітчизняних галузевих досягнень із іноземними, з метою прийняття раціонально-

виважених рішень на загальнодержавному рівні, є одним із дієвих інструментів на шляху до подальшого соціокультурного добробуту та освітнього прогресу. Особливо цінними у педагогічному аспекті є міжнародні порівняльні дослідження, які дозволяють проаналізувати обраний предмет дослідження у широких географічних і часових межах. Тенденційність недооцінювання окремими країнами педагогічного потенціалу міжнародних порівняльних досліджень приводить до того, що стратегічні орієнтири сталого розвитку стають для них недосяжними. Тому, прийняття правильних і стратегічно виважених рішень повинно ґрунтуватися на урахуванні найбільш точних міжнародних показників галузевого розвитку. Зокрема, відповідність таких показників критеріям точності забезпечена високими вимогами до якості проведення міжнародних порівняльних досліджень.

Мета та завдання дослідження

Метою дослідження є здійснення теоретико-методологічної та емпіричної проєкції міжнародних порівняльних досліджень на педагогічну канву з метою розкриття її потенціалу та ціннісної зорієнтованості.

Окреслення заявленої мети актуалізувало формулювання наступних дослідницьких завдань:

- ✓ проаналізувати досліджувану проблему з роз-

різі сучасних міжнародних порівняльних досліджень;

- ✓ окреслити рівень феноменологічного впливу на подальше соціокультурне зростання;

- ✓ популяризувати педагогічний досвід реалізації міжнародних порівняльних досліджень.

Методи дослідження

Досягнення мети наукового дослідження уможливилось шляхом залучення окремих наукових методів: *теоретичних* (аналіз тематичних праць дослідників, присвячених розгляду досліджуваної проблеми на рівні різних країн та регіонів світу; систематизація даних у ході групування відповідних результатів дослідницького пошуку; моделювання проблеми міжнародних порівняльних досліджень як цілісного соціокультурного феномену), *емпіричних* (компаративний аналіз у процесі співставлення емпіричних даних за критерієм чисельності міжнародних освітніх проєктів), *статистичних* (описової статистики та перевірки статистичних гіпотез у процесі авторської аргументації результатів дослідження).

Результати

В останні десятиліття чисельність міжнародних порівняльних досліджень поступово зростає. Варіативним залишається часовий, тематичний і предметний масштаб таких досліджень, проте їх абсолютна чисельність залишається доволі невисокою. Остання тенденція пояснюється високою собівартістю і ресурсовитратністю, необхідною для розв'язання обов'язкових методологічних завдань.

Педагогічна цінність галузевих міжнародних порівняльних досліджень приховується у вагомості суспільно-інформаційних та прикладних функцій. Зокрема, оцінка ефективності загальнодержавних та міжнародних соціальних програм, спрямованих на вивчення наявного освітнього досвіду різних країн, зорієнтована на розв'язання назрілих соціокультурних проблем.

Вплив міжнародних порівняльних досліджень на суспільний прогрес у цілому важко переоцінити. Кількісні показники таких досліджень у певному розумінні є шляхом до суспільної саморефлексії; способом відтворення соціального буття, явищ і процесів крізь призму конкретних параметрів та даних. Допущення помилок та наявність погрішностей у змісті міжнародних порівняльних дослідженнях приводить до зміщення числових показників, формулювання хибних висновків і як наслідок – деформації авторських інтерпретацій.

Дефініція «міжнародні порівняльні дослідження» є досить широко вживаною у сучасному науковому обігу, що вочевидь засвідчує про непересічний характер її соціокультурної значущості. Оскільки, названа дефініція є міждисциплінарним феноменом, а тому й дискусійний характер авторських поглядів на досліджувану категорію є наукововиправданим.

Словосполучення «педагогічний потенціал міжнародних порівняльних досліджень» на перший погляд сприймається неоднозначно. Проте словесний вектор «педагогічний» зорієнтовує дослідницький пошук на конкретну галузь використання педагогіки (дошкільну, корекційну тощо).

У той же час варто підкреслити, що в основу міжнародних порівняльних досліджень покладено метод компаративного аналізу. Порівнюючи обидва феномени варто підкреслити, що вони відрізняються за критерієм широти охоплення предмету дослідження. Перший феномен є значно вужчим, аніж другий. Таку авторську позицію можна аргументувати виходячи із того, що метод компаративного аналізу увібрав у своєму змісті порівняльно-топологічні, історичні та кількісні аспекти предметного аналізу. Зазначена поліаспективність є особливо цінною для педагогічних досліджень, оскільки дозволяє спроєктувати предмет дослідження на канву соціокультурних реалій минулого, теперішнього та майбутнього. Таким чином, вдається прослідкувати досліджуване у певній динаміці, крізь призму наявних періодів феноменологічного зростання та явної стагнації.

Компаративний каркас виконує надзвичайно важливу функцію у структуризації міжнародних порівняльних досліджень, яка дозволяє порівняти і знайти риси спільного та відмінного між порівнюваними об'єктами. Саме компаративістика надає можливість досліднику реалізувати цілеспрямоване наукове пізнання, яке дотичне до вимог формально-логічного аналізу та націлене на цілеспрямований збір та подальшу інтерпретацію даних. Останні дослідницькі дії здійснюються з метою реалізації аргументованого аналізу та обґрунтування науково-виважених висновків.

З історико-педагогічної точки зору, об'єктивна необхідність розгортання міжнародних порівняльних досліджень у часопросторі продукувалася впливом цілої низки факторів:

- ❖ першу групу презентували політичні та соціокультурні, які стали своєрідною висхідною точкою для подальшої вибудови траєкторії тісного міжнародного співробітництва, яке потрібно було відновити після перебігу «руйнівних» історичних подій. Об'єднуючими лейтмотивами у цьому випадку послуговували глобалізація та інтеграція, які актуалізували формулювання виважених рішень;

- ❖ другу групу утворили наукові, оскільки поступова трансформація педагогіки у самостійну науку потребувала емпіричного підтвердження апріорності сформульованих теоретичних положень, оскільки виняткова гіпотетична канва була не надто аргументованою для соціуму. І справді, нерідко у ході емпіричної перевірки попередньо висунутих гіпотез не кожне теоретичне положення щодо обґрунтування педагогічного феномена є виправданим. Нехтування емпіричними даними приводить до викривлення реальності феноменологічного функціонування, що врешті-решт може призвести до невідворотних соціокультурних наслідків для особистості та суспільства у цілому. Таким чином, названа група факторів націлена на: універсалізацію педагогічної теорії та практики, примноження чисельності міжнародних галузевих контактів, активізацію обміну педагогічним досвідом;

- ❖ третю групу репрезентували організаційно-методичні, які зорієнтовувалися на удосконалення «інфраструктури» педагогічних досліджень. Шлях такого «інфраструктурного» удосконалення прокладався у

напрямку поглиблення міжнародного галузевого співробітництва та примноження потенційних можливостей цілісних організаційних структур. Не менш важливим каталізатором для самостійного виокремлення досліджуваної групи стало розширення джерел фінансування педагогічних проєктів за рахунок примноження чисельності урядових та позаурядових напрямків міжнародної наукової співпраці (зокрема, Erasmus, Jean Monnet, Fulbright, Tempus).

Здійснюючи педагогічну проєкцію міжнародних порівняльних досліджень на сучасну соціокультурну реальність варто підкреслити і той факт, що з кожним роком сумарна чисельність останніх неухильно зростає, що приводить до поступового зростання кількості міжнародних освітніх проєктів. За даними міжнародних порівняльних досліджень, за останнє десятиліття у Європі та Центральній Азії відбулися суттєві зміни щодо їх кількості (див. рис. 1).

Рис. 1. Кількість міжнародних освітніх проєктів на території Європи та Центральної Азії, реалізованих протягом останнього десятиліття (The world bank)

Дані рисунку 1 засвідчили, що за останнє десятиріччя спостерігалися стрибкоподібні коливання кількості міжнародних освітніх проєктів. Можемо припустити, що ця наслідкова закономірність була результатом появи нових інноваційних ідей у галузі освіти, які знайшли належну соціальну підтримку на рівні фінансування. На прямій осі, яка позначена відповідною кількістю проєктів, найвищі показники були зафіксовані у 2012 та 2014 рр. – 12 та 10 (рис. 1). Після нетривалого фінансового «занепаду» спостерігалось стрибкоподібне фінансування проєктів у наступному році. Так, найвищі показники кількості міжнародних освітніх проєктів у регіоні були зафіксовані у 2010 та 2019 рр., останні змінили дані попередньорічного спаду (зокрема, із 366 до 621 та відповідно із 44 до 574) (рис. 1).

Педагогічний потенціал міжнародних порівняльних досліджень певною мірою розкривається у цілому комплексі робіт теоретичної та прикладної зорієнтованості, що уможливує повноцінність теоретико-методологічного та емпіричного відрефлексування предмета дослідження. Загалом, поява на педагогічній «арені» міжнародних порівняльних досліджень була

відповіддю науково-педагогічної спільноти на виклики часу. Основними завданнями, які поклалися на заявлені дослідження, було задоволення соціокультурних та наукових запитів конкретного історичного періоду.

Педагогічна центрованість уже сучасних міжнародних порівняльних досліджень вирізняється своєю наддержавною соціальною зорієнтованістю. У даному випадку, досліджуваний феномен варто наділити певним космополітичним статусом, який націлений на удосконалення існуючого суспільного буття. Не зважаючи на те, що загальна чисельність галузевих міжнародних порівняльних досліджень й досі залишається не високою, проте цей факт не зменшує цінності її сукупного педагогічного потенціалу.

З дослідницької точки зору, фундаментальність галузевих міжнародних порівняльних досліджень приховується у повноті часових та просторових співставлень існуючої соціокультурної реальності. При цьому, до уваги береться масштабність впливу на досліджуваний феномен як екзогенних (міжнародна освітня політика, рівень міжнародного визнання освітніх структур, якість освітньої підготовки з урахуванням вимог між

народного ринку праці, показники зовнішнього фінансування освітніх проєктів тощо), так і ендегенних (узгодженість норм чинної нормативно-правової бази держави тенденціям світового освітнього прогресу, фінансування розвитку галузі, зацікавленість керівних структур у інноваційному розвитку освіти тощо) чинників.

Беручи до уваги соціокультурні реалії вітчизняної освіти варто підкреслити, що сучасний український дослідник вже рухається по траєкторії децентралізованого дискурсу, який позбавлений тягаря централізованого впливу тоталітарного керівництва. У таких умовах пересічному досліднику працювати доволі комфортно, оскільки масштабність попередньої «залізної завіси» унеможлиблювала неупередженість наукового пошуку. У світлі останніх тез не менш важливим є і те, що по факту достовірні дані різногалузевих міжнародних порівняльних досліджень стали доступними для української науково-педагогічної спільноти лише після здобуття омріяної незалежності. Оскільки до того, усе що торкалося Заходу було безпредметно завуальовано і гіперболізовано до непізнаваності.

Узагальнюючи історичні уроки вітчизняної історії, які тісно пов'язані із траєкторією розвитку галузевих міжнародних порівняльних досліджень, підкреслимо, що активний розвиток досліджуваного феномену відбувся за умов перехресного впливу двох взаємопов'язаних чинників:

а) трансформації соціалістичного табору у постсоціалістичний простір;

б) глобалізації та інтеграції освіти у міжнародний соціокультурний простір.

З методологічної точки зору, в основу міжнародних порівняльних досліджень покладена ідея поєднання методів і процедур, які використовувалися у конкретній країні з метою порівняння отриманих результатів і формулювання достовірних висновків. Сучасні вчені, у епіцентрі уваги яких знаходиться методологія міжнародних порівняльних досліджень, працюють над розробкою і обґрунтуванням порівняльно-цільового підходу. Останній заснований на поєднанні критеріїв і процедур, які використовуються на усіх етапах дослідження: від формулювання цілей і завдань до завершального етапу – предметного аналізу та аргументованої інтерпретації даних. Таким чином, порівняльно-цільовий підхід націлюється на мінімізацію загальної похибки дослідження у кожній країні – об'єкті дослідження та максимізацію еквівалентності даних по кожній одиниці, яка вивчається.

У цілому, міжнародні порівняльні дослідження є особливим видом дослідження, який відрізняється від монооб'єктного дослідження тим, що засновується на аналізі даних однієї країни. Вочевидь цією особливістю можна пояснити й те, що у сучасному наукознавстві не уніфікований понятійно-категоріальний апарат цього дослідницького напрямку. У сучасному освітньому дискурсі широко вживаються терміни «порівняльні дослідження», «міжнародні питання», «крос-культурні дослідження», «транскордонні порівняльні дослідження», «міжнародні порівняльні дослідження». Акцент на дефініції «міжнародні» нами було зроблено

для того, що підкреслити об'єктно-предметну область дослідження – порівняння емпіричних даних різних країн світу.

У цілому, можемо припустити, що така термінологічна множинність вчергове підтверджує актуальність досліджуваного питання. З метою аргументації останньої авторської позиції варто підкреслити, що міжнародні порівняльні дослідження активізують перспективність розгортання цілої низки напрямів, які є перспективними з точки зору розвитку сучасної науки та освіти (див. рис. 2).

Окрім понятійно-категоріального апарату, дискусійним у міжнародних порівняльних дослідженнях залишаються критерії порівняння, концептуальна та метрична еквівалентність, інваріантна вимірність. Черговою проблемною стороною для успішної реалізації міжнародного порівняльного дослідження залишається багатомовність. Пріоритетність механічного підходу до перекладу задовольняє виключно прикладний аспект, при цьому теоретико-методологічний аналіз залишається поза увагою дослідника.

Загалом міжнародні порівняльні дослідження перетворилися у неформальну лабораторію, діяльність якої спрямована на розробку нових методів, практик та стандартів, які спрямовують дослідника на удосконалення методів збору інформації та їх подальшого аналізу. У такому ключі основним завданням дослідника стає необхідність комплексної розробки цілісної моделі порівняльних досліджень, адже усі досліджувані країни об'єднує єдиний предмет дослідження. Раціональність розв'язання поставленого завдання прокладається шляхом максимальної адаптації авторської теорії до результатів проведеного міжнародного порівняльного дослідження. Саме такий підхід дозволяє мінімізувати похибки та погрішності на рівні емпіричних даних. Враховуючи вищевикладену аргументацію, автором було сформульовано визначення «міжнародні порівняльні дослідження», під яким розуміється особливий вид дослідження, метою якого є проведення багаторівневого аналізу з метою порівняння макрооб'єктів, на основі залучення емпіричних даних суб'єктивного характеру.

Сьогодні міжнародні порівняльні дослідження є одним із найбільш складних педагогічних феноменів у теоретичному, методологічному і практичному аспектах, але й одним із найбільш перспективних. Такі дослідження актуалізують:

✓ розширення потенційних можливостей галузі освіти, оскільки виступають вагомим аргументом для подальшого галузевого реформування;

✓ формування цілісної платформи для розробки та перевірки робочих гіпотез у різних соціокультурних умовах країн світу;

✓ розв'язання назрілих проблем прикладного і теоретичного змісту.

Саме міжнародні порівняльні дослідження активізують відрефлексування існуючої соціокультурної реальності, розширюють розуміння загальнодержавної самобутності та сприяють проведенню аналізу крізь призму емпіричних одиниць вимірювання.

Рис. 2. Результативність впливу міжнародних порівняльних досліджень на перспективність розвитку сучасної науки та освіти

Здебільшого досліджуваний феномен використовують для визначення рівня відповідності висунутої педагогічної теорії фактам наявної реальності, що уможливує подальше коригування дій та досягнення певного рівня універсалізації. Такий дослідницький механізм слугує своєрідним каркасом для обґрунтування значущості розробленої педагогічної моделі, окреслення її типологічних та класифікаційних рис. Педагогічний потенціал міжнародних порівняльних досліджень приховується на рівні суспільно-прикладних та інформаційних функцій, які сумарним чином уможливають проведення об'єктивного оцінювання результативності від реалізації спеціальних галузевих програм (зокрема, освітніх) на теренах різних країн чи регіонів світу. Просвітницька цінність таких досліджень приховується у можливості співставлення кількісних та якісних параметрів галузевого розвитку на рівні певних територіальних утворень. Соціокультурне відрефлексування показників рівня розвитку освіти, на канві міжнародних порівняльних досліджень, актуалізує оптимізацію роботи по врегулюванні можливих галузевих деструкцій.

Обговорення

Актуальність розгляду досліджуваної проблеми аргументована тематикою наукових праць, які присвячені розгляду: руйнівного впливу світової пандемії на освітню систему цілого світу (Martinez, 2020); реалій та перспектив подальшого розвитку освіти на загальносвітовому рівні (Hansen & Young, 2019), впливу стратегічного освітнього менеджменту на розвиток освіти, як цілісного комплексу (Sietske, Hooge, Theisens & Cissy, 2018); соціального та професійного проектування подальшого розвитку освіти з урахуванням запитів сучасної професійної освіти (Szerletics & Rodak, 2017; Dudka, Gurzhii, Kartashova, Sorochan & Spitsyna, 2020); рівня розвитку освіти на території різних країн світу (Mineo, 2020; Ralhan, 2020; Rodberg, 2019; Sonnemann, 2019); продуктивності впливу членства країн Східної Європи у ЄС на освітні системи у

цілому (Bergbauer, 2019). Не заперечуючи вагомості наявних дослідницьких пошуків, варто підкреслити й неоднозначність авторських позицій на розкриття проблеми педагогічного потенціалу міжнародних порівняльних досліджень, що набуває сьогодні неабиякої актуальності в умовах назрілої епідеміологічної нестабільності.

Висновки

Узагальнивши викладене підкреслимо, що педагогічний потенціал міжнародних порівняльних досліджень є доволі значущим виходячи із назрілих проблем наявного соціокультурного буття. Лише реально оцінивши ефективність функціонування освіти, навчання та виховання на рівні різних держав світу можна підібрати комплекс дієвих заходів для підвищення ефективності їх функціонування. У ході відрефлексування титульної проблематики вдалося визначити, що в основу міжнародних порівняльних досліджень покладено метод компаративного аналізу, який є незамінним інструментом для всебічного аналізу обраного педагогічного феномена. Окреслено пріоритетність означеного факторного впливу на успішність функціонування досліджуваного предмету у часових та просторових вимірах соціального буття.

Залучення емпіричних даних до дослідницького пошуку уможливило розкриття варіативності кількісних показників реалізованих міжнародних освітніх проектів на території Європи та Центральної Азії протягом останнього десятиліття, що засвідчує про нестабільність зовнішнього фінансування в умовах мінливості соціально-економічного розвитку різних країн світу. Значущість педагогічного потенціалу міжнародних порівняльних досліджень досить влучно розкривається у глибинності поліоб'єктного дослідження, яке дозволяє охопити широкі просторово-часові межі досліджуваного феномена та досягти відповідного рівня фактологічної достовірності.

Література

1. Bergbauer A. B. How did EU membership of Eastern Europe affect student achievement? *Education Economics*. 2019. URL: <https://www.ifo.de/en/publikationen/2019/working-paper/>

how-did-eu-membership-eastern-europe-affect-student-achievement

2. Dudka T. Social and professional designing of tourist destination management in the professional training

of future tourismologists / T. Dudka, A. Gurzhii, L. Kartashova, T. Sorochan, A. Spitsyna. *Revista Turismo Estudos & Práticas*. 2020. URL: <http://natal.uern.br/periodicos/index.php/RTEP/article/view/1299/1240>

3. Hansen J. Why It Is Time to Re-Imagine Our Education System. *Real Clear Education*. 2019. URL: https://www.realcleareducation.com/articles/2019/06/19/why_it_is_time_to_reimagine_our_education_system_110336.html

4. Martinez E. Pandemic shakes up world's education systems. *Right to Education Initiative*. 2020. URL: <https://www.hrw.org/news/2020/03/19/pandemic-shakes-worlds-education-systems>

5. Mineo L. Time to fix American education with race-for-space resolve. *The Harvard Gazette*. URL: <https://news.harvard.edu/gazette/story/2020/04/the-pandemics-impact-on-education/>

6. Ralhan B. D. Education 2020: Changing The Education System In India. *Business world*. 2018. URL: <http://www.businessworld.in/article/Education-2020-Changing-The-Education-System-In-India/14-07-2018-154491/>

7. Rodberg S. Data Was Supposed to Fix the U.S. Education System. Here's Why It Hasn't. *Harvard Business Review*. 2019. URL: <https://hbr.org/2019/01/data-was-supposed-to-fix-the-u-s-education-system-heres-why-it-hasnt>

8. Sietske W., Hooge E., Theisens H., & Cissy P. Steering in complex education systems. Why similar aims can have dramatically different results. *Journal of Education Policy*. 2018. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02680939.2018.1502895>

9. Sonnemann J. The top ranking education systems in the world aren't there by accident. Here's how Australia can climb up. *News*. 2019. URL: <https://www.abc.net.au/news/2019-12-04/top-ranking-education-systems-in-world-arent-there-by-accident/11766042>

10. Szerletics A. Introduction. Legal Education in Europe. Challenges and Prospects / A. Szerletics, L. Rodak. *Oñati Socio-legal Series*. 2017. URL: <http://ssrn.com/abstract=3087206>

11. The world bank. URL: <https://smartereducation.worldbank.org/projects>

References

1. Bergbauer, A. B. (2019). How did EU membership of Eastern Europe affect student achievement? *Education Economics*. 27 (6), 624-644. Retrieved from <https://www.ifo.de/en/publika->

[tionen/2019/working-paper/how-did-eu-membership-eastern-europe-affect-student-achievement](https://www.ifo.de/en/publika-tionen/2019/working-paper/how-did-eu-membership-eastern-europe-affect-student-achievement) [in English].

2. Dudka, T., Gurzhii, A., Kartashova, L., Sorochan, T., & Spitsyna, A. (2020). Social and professional designing of tourist destination management in the professional training of future tourismologists. *Revista Turismo Estudos & Práticas*, 2, 1-10. Retrieved from <http://natal.uern.br/periodicos/index.php/RTEP/article/view/1299/1240> [in English].

3. Hansen, J. U., & Young, K. (2019). Why It Is Time to Re-Imagine Our Education System. *Real Clear Education*. Retrieved from https://www.realcleareducation.com/articles/2019/06/19/why_it_is_time_to_reimagine_our_education_system_110336.html [in English].

4. Martinez, E. (2020). Pandemic shakes up world's education systems. *Right to Education Initiative*, 4, 1-12. Retrieved from <https://www.hrw.org/news/2020/03/19/pandemic-shakes-worlds-education-systems> [in English].

5. Mineo, L. (2020). Time to fix American education with race-for-space resolve. *The Harvard Gazette*. Retrieved from <https://news.harvard.edu/gazette/story/2020/04/the-pandemics-impact-on-education/> [in English].

6. Ralhan, B. D. (2020). Education 2020: Changing The Education System In India. *Business world*. Retrieved from <http://www.businessworld.in/article/Education-2020-Changing-The-Education-System-In-India/14-07-2018-154491/> [in English].

7. Rodberg, S. (2019). Data Was Supposed to Fix the U.S. Education System. Here's Why It Hasn't. *Harvard Business Review*. Retrieved from <https://hbr.org/2019/01/data-was-supposed-to-fix-the-u-s-education-system-heres-why-it-hasnt> [in English].

8. Sietske, W., Hooge, E., Theisens, H., & Cissy P. (2018). Steering in complex education systems. Why similar aims can have dramatically different results. *Journal of Education Policy*, 35 (2), 12-22. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02680939.2018.1502895> [in English].

9. Sonnemann, J. (2019). The top ranking education systems in the world aren't there by accident. Here's how Australia can climb up. *News*. Retrieved from <https://www.abc.net.au/news/2019-12-04/top-ranking-education-systems-in-world-arent-there-by-accident/11766042> [in English].

10. Szerletics, A., & Rodak, L. (2017). Introduction. Legal Education in Europe. Challenges and Prospects. *Oñati Socio-legal Series*, 7 (8), 1581-1588. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=3087206> [in English].

11. The world bank. Retrieved from <https://smartereducation.worldbank.org/projects> [in English].

Tetiana Dudka,

*Doctor of Pedagogic Sciences, associate professor,
professor of the Department of Management
and Innovative Technologies, Social and Cultural Activities*

Mykola Chumak

*Doctor of Pedagogic Sciences, associate professor,
head of the Department of Theories and Methods
of Teaching Physics and Astronomy*

*National Pedagogical Dragomanov University
9, Pirogov Str., Kyiv, Ukraine*

PEDAGOGICAL POTENTIAL OF INTERNATIONAL COMPARATIVE RESEARCH

The content of the article provides a theoretical analysis of international comparative research, which potential is rather significant in pedagogical theory and practice. The relevance of the study has been problematized by the need to deepen the profile of international research cooperation to overcome the current destabilization processes. The priority of comparative analysis has been outlined at the level of phenomenological functioning. The importance of the influence of these factors (in particular, political, social and cultural, scientific, organizational, and methodological) on the development of the phenomenon under study has been considered as a whole. The theoretical (analysis, systematization, and modeling), empirical, and statistical methods have been used as research tools. The prospects for further development of international comparative studies of pedagogical centering have been presented in terms of the priority of the conditions of the decentralization. The cross impact on the domestic phenomenological functioning of two interrelated factors – the transformation of the socialist camp into the post-socialist space, the globalization and the integration of education into the international social and cultural space has been generalized. The supranational social orientation of the studied phenomenon has been considered in terms of its theoretical, methodological, and empirical content. The importance of exogenous (international educational policy, the level of international recognition of educational structures and the quality of educational training taking into account the requirements of the international labor market, indicators of external financing of educational projects, etc.) and endogenous (consistency of the norms of the current legal framework of the state with the trends of world educational progress, financing the development of the industry, the interest of management structures in the innovative development of education, etc.) determinants of the productivity of phenomenological functioning has been highlighted. The advantages of multi-object international comparative research over mono-object research in terms of the study of multifaceted pedagogical phenomena has been emphasized. It is worth noting that the priority of integration trends on the way to resolving everyday problems is especially relevant for the education sector, in which productive functioning is not possible under the conditions of international isolation. It has been emphasized that by comparing domestic and foreign branch achievements to make rationally balanced decisions at the national level, it is possible to gain further social and cultural well-being and educational progress. It has been identified that only with a fair assessment of the functioning of education, upbringing, and learning at the level of different countries, a set of effective measures to improve the efficiency of these branches can be chosen. A special value of pedagogically centered international research, which allows analyzing the chosen subject of the study within wide geographical and time limits has been generalized.

Keywords: pedagogical potential, international comparative research, education, upbringing, learning.

Подано до редакції 21.06.2020